

Asia: OM 7/481/2017

Lausuntopyyntö unionipetosdirektiivin täytäntöönpanoa valmistelleen työryhmän mietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntopyyntönne: OM 7/481/2017, 3.5.2018

LAUSUNTO UNIONIPETOSDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANOA VALMISTELLEEN TYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ

Työryhmä on ehdottanut mietinnössään direktiivin edellyttämiä muutoksia ensinnäkin rikoslakiin.

Muutoksia on ehdotettu seuraaviin säännöksiin, jotka käydään tässä jokaisen muutosehdotuksen osalta läpi.

- 1) Suomen ulkopuolella tehdyissä direktiivin mukaisissa rikoksissa ei enää jatkossa olisi kaksoisrangaistavuuden vaatimusta Suomen rikosoikeuden soveltamisen edellytyksenä silloin, kun rikoksen tekijänä on Suomen kansalainen tai henkilö, joka rikoksen tekohetkellä asui tai oikeudenkäynnin alkaessa asuu pysyvästi Suomessa.

Asianajajaliiton lausunto:

Kaksoisrangaistavuuden vaatimuksen poistaminen on ehdotuksessa rajattu vain direktiivissä tarkoitettuihin tekoihin. Näitä tekoja ovat rikoslain 29 luvun 1, 2, 5–7 (veropetos ja avustuspetos sekä niiden törkeät tekemuodot) tai 7 a § (ehdotettu uusi teko törkeä avustuksen väärinkäyttö), 32 luvun 6 ja 7 § (rahanpesurikokset) ja 36 luvun 1 ja 2 § (petos ja törkeä petos). Edellytyksenä näissä

on, että teko on Euroopan unionin taloudellisiin etuihin vaikuttava petos tai muu unionin taloudellisiin etuihin liittyvä rikos.

Lisäksi kaksoisrangaistavuuden vaatimusta ei enää olisi sellaisissa tilanteissa, joissa tekijä on Suomen kansalainen tai henkilö, joka rikoksen tekohetkellä asui tai oikeudenkäynnin alkaessa asuu pysyvästi Suomessa, ja teosta säädetään rangaistus rikoslain 40 luvun 7 tai 8 §:ssä (virka-aseman väärinkäyttäminen ja sen törkeä tekemuoto). Edellytyksenä kohdan soveltumiselle olisi, että rikoksen tekijä olisi kansanedustaja, ulkomainen virkamies tai ulkomaisen parlamentin jäsen.

Asianajajaliitto pitää esitettyjä ehdotuksia perusteltuina.

2) Rikoslain 29 lukuun ehdotetaan direktiivin velvoitteiden johdosta lisättäväksi uusi 7 a § törkeästä avustuksen väärinkäytöstä

Asianajajaliiton lausunto:

Säännöksen kirjoitusasu noudattelee rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttua törkeän tekemuodon kirjoitustapaa vastaavan tyyppisissä rikoksissa.

Asianajajaliitto pitää esitettyä ehdotusta perusteltuna.

3) Oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädettyä ehdotetaan sovellettavaksi myös arvonlisäveroon kohdistuvaan veropetokseen ja törkeään veropetokseen. Lisäksi ehdotetaan, että oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädettyä sovelletaan myös ehdotettuun rikoslain 29 luvun 7 a §:n säännökseen törkeästä avustuksen väärinkäytöstä.

Lisäksi oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädettyä ehdotetaan sovellettavaksi myös petokseen ja törkeään petokseen silloin, jos teko on direktiivin mukainen EU:n taloudellisiin etuihin vaikuttava petos.

Asianajajaliiton lausunto:

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevissa hallituksen esityksissä 95/1993 ja 53/2002 on ollut esillä oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottaminen myös verorikoksiin. On kuitenkin katsottu, että

verorikoksissa perinteinen rangaistusvastuu, rikosperusteinen vahingonkorvaus ja hallinnolliset veroseuraamukset muodostavat niin tuntuvan seuraamuskokonaisuuden, että yhteisöskon lisäämistä ei ole pidetty tarpeellisena. Nyt ehdotettu lisäys arvonlisäveroa koskevien veropetosten osalta on kuitenkin perusteltu direktiivin velvoitteiden täyttämiseksi mietinnössä esitetyllä tavalla (mietinnön s. 61).

Voimassa olevan rikoslain 36 luvun 9 §:n mukaan oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovelletaan vain ns. tietojenkäsittelypetoksissa, eli 36 luvun 1 §:n 2 momentin tarkoittamissa tilanteissa.

Nykyisen lainsäädännön mukaan petokset, joissa tekotapana ei ole tietojärjestelmien vääristely, jäävät oikeushenkilön rangaistusvastuun ulkopuolelle. Asianajajaliitto kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettu muutos tuo petokset yleisesti oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin silloin, jos teko on direktiivin mukainen EU:n taloudellisiin etuihin vaikuttava petos.

Asianajajaliitto pitää esitettyjä ehdotuksia perusteltuina.

4) Virka-aseman väärinkäyttämistä koskevaa rangaistussäännöstä ehdotetaan sovellettavaksi myös kansanedustajaan silloin, kun tämän tehtävänä suoraan tai välillisesti on varojen tai muun omaisuuden hallinnointi, jos kansanedustaja tässä tehtävässään toimisi tällaisen omaisuuden oikean käyttötarkoituksen vastaisesti omaisuuden varaamiseksi, osoittamiseksi, maksamiseksi tai käyttämiseksi tiettyyn tarkoitukseen ja näin vahingoittaisi tai yrittäisi vahingoittaa unionin taloudellisia etuja.

Lisäksi virka-aseman väärinkäyttämistä ja törkeää virka-aseman väärinkäyttämistä koskevat rangaistussäännökset soveltuisivat nykyistä laajemmin myös ulkomaiseen virkamieheen, jos teko olisi direktiivin mukainen varojen väärinkäyttö.

Asianajajaliiton lausunto:

Mietinnössä on katsottu, että direktiivin velvoitteiden täyttämiseksi rikoslain kokonaisuuden kannalta parhaiten soveltuvalla tavalla, vaikuttaisi perustellulta lisätä virka-aseman väärinkäyttöä koskevaan rikoslain 40 luvun 7 §:n rangaistussäännökseen uusi 2 momentti, jolla laajennettaisiin rangaistussäännöksen soveltamisalaa kattamaan myös kansanedustajat silloin, kun nämä toimivat direktiivin rangaistavaksi edellytetyllä tavalla.

Vastaavasti ulkomaalaisten virkamiesten osalta ehdotuksessa lähtökohtana on ollut, että rajausta laajennetaan vain siltä osin kuin on välttämätöntä direktiivin velvoitteiden noudattamiseksi.

Asianajajaliitto pitää esitettyjä ehdotuksia perusteltuina.

5) Lakia valtiontalouden tarkastusvirastosta ehdotetaan muutettavaksi niin, että tarkastusviraston olisi ilmoitettava Euroopan petostentorjuntavirastolle ja muille toimivaltaisille Euroopan unionin viranomaisille kaikki sen tehtäviensä hoitaessaan tietoonsa saamat teot, jotka voidaan luokitella direktiivissä tarkoitetuiksi rikoksiksi.

Asianajajaliiton lausunto:

Ehdotettu muutos perustuu direktiivin veloitteeseen. Mietinnössä on kiinnitetty huomiota siihen, että ottaen huomioon veloitteen taustalla oleva tarkoitus estää direktiivin mukaisia rikoksia, on perusteltua, että tarkastusvirasto ilmoittaa tietoonsa saamansa teon jo siinä vaiheessa, kun virastossa epäillään, että teko voitaisiin luokitella direktiivin mukaiseksi rikokseksi.

Momentissa tarkoitettuja muita toimivaltaisia Euroopan unionin viranomaisia voisivat olla esimerkiksi Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virasto Eurojust ja tulevaisuudessa perustettava Euroopan syyttäjänvirasto Eppo.

Asianajajaliitto pitää esitettyjä ehdotuksia perusteltuina.

Helsingissä kesäkuun 15. päivänä 2018

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Jarkko Ruohola

Suomen Asianajajaliiton puheenjohtaja, asianajaja

LAATI

Asianajaja Ville Kivistö, Asianajotoimisto Bird & Bird Oy, Helsinki

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu rikosprosessioikeuden asiantuntijaryhmässä.

Enne Heidi

Suomen Asianajajaliitto - Asianajaja Ville Kivistö, Asianajajaliiton rikosoikeuden asiantuntijaryhmän jäsen